

LUNDS
UNIVERSITET

Föräldrars syn på flickor och pojkar i klänning

En intervjustudie med mammor om feminint kodade genusmarkörer på barn

Författare: Victoria Davidsson
Kandidatuppsats: SOCK04, 15hp
Handledare: Sara Eldén
Sociologiska institutionen, VT 2020

Abstrakt

Författare: Victoria Davidsson

Titel: Föräldrars syn på flickor och pojkar i klänning - En intervjustudie med mammor om feminint kodade genusmarkörer på barn

Kandidatuppsats: SOCK04, 15hp

Handledare: Sara Eldén

Sociologiska institutionen, vårterminen 2020

Uppdelningen i kön är en grundläggande del av vår nutid. Det är kopplat till kropp och utseende, och inte minst till barn och deras genuskodade kläder, accessoarer och frisyrier.

Syftet med denna uppsats är att undersöka föräldrars syn på barn och feminint kodade genusmarkörer samt hur det kan kopplas till en större kontext av genushierarkier och relationen mellan samhället, individen och den egna viljan. Studien bygger på sex semistrukturerade intervjuer med mammor som har minst ett barn i åldern ett till sex år.

Uppsatsen presenteras i två huvudteman, föräldrarnas syn på feminint kodade genusmarkörer på pojkar respektive flickor. En slutsats är att föräldrarnas förhandlingar om det feminina kan ses som ett navigerande bland olika diskurser som också är tätt kopplat till kvinnlig underordning. Vidare kan föräldrarnas uttalanden om strukturer i relation till barnet visa på idealet om den fria individen. I uppsatsen föreslås att plagget klänning är en central symbol som föräldrarna använder för att resonera kring genus.

Nyckelord: föräldrar, mammor, barn, genus, genusmarkörer, femininitet.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte och frågeställningar.....	1
1.2 Begreppsdefinition.....	1
2. Metod	2
2.1 Metodologiska utgångspunkter.....	2
2.2 Urval och rekrytering.....	2
2.3 Presentation av intervjupersoner.....	3
2.4 Intervjuer.....	4
2.5 Analys och kodning	4
2.6 Etiska överväganden.....	5
3. Tidigare forskning.....	5
3.1 Föräldrar, barn och genus	5
3.2 Barnkläder	6
3.3 Feminint på flickor	7
3.4 Feminint på pojkar	8
3.5. Att markera kön.....	9
3.6 Frihet kontra styrning.....	9
4. Teori	10
4.1 Samhället och individen	10
4.2 Genus och kroppen.....	11
4.3 Genushierarkier och genusfostran.....	11
4.4 Barnens agens i genusgörandet	12
5. Analys.....	13
5.1 Flickor och feminint kodade genusmarkörer	13
5.1.1 Det opraktiskt feminina.....	13
5.1.2 Att vilja vara fint feminin.....	15
5.1.3 Att ändå vara feminin	16
5.1.4 Förhandlingar om det feminina	17

5.2 Pojkar och feminint kodade genusmarkörer	19
5.2.1 Klänning i jämförelse	19
5.2.2 Klänning och ålder	20
5.2.3 Klänning i olika situationer	21
5.3 Att styra eller inte styra barnens val	22
6. Slutdiskussion.....	23
6.1 Barnets genusgörande.....	23
6.2 Att bestämma själv.....	23
6.3 Det femininas underordning.....	24
6.4 Ålder och normbrytande.....	25
6.4 Strukturell smärtlindring.....	25
6.5 Att våga vara sig själv.....	26
6.6 Kritisk diskussion och sammanfattning.....	26
7. Litteraturlista	28
8. Bilagor.....	31
8.1 Operationalisering av begreppet genusmarkörer	31
8.2 Informationstext till intervjupersoner	31
8.2.1 Text 1	31
8.2.2 Text 2	32
8.2.3 Text 3	32
8.3 Intervjuguide.....	33

1. Inledning

Främst så tror jag det är opraktiskt att leka i en massa tyllkläder. Att det går sönder lättare, fastnar lättare om du har tyllkjolar och sådär. [...] Om man har för mycket klänning på barn så kanske man hindrar dom lite. (Intervju med Frida, 2020)

Mammornas tal om barns kläder innehåller en mängd markeringar, positioneringar och förhandlingar. Som citatet ovan tyder på är plagget klänning något särskilt viktigt. Klänning på flickor tolkas ofta som något begränsande, medan samma plagg får andra betydelser i relation till pojkar. Att markera kön verkar vara lika viktigt hos vuxna som hos barn, men skillnaden är att barn inte haft lika lång tid att lära sig genusnormerna (Ambjörnsson, 2011:217). Ett av få sätt för omgivningen att könskategorisera barnet är därför genom kläder och estetik på barnets kropp (ibid). Att undersöka genusmarkörer på barn är alltså en intressant aspekt av genus, där föräldrar är de som kan antas ha störst inflytande över dessa markörer. Men varför är det intressant med just det feminint kodade? Under intervjuerna för denna uppsats visade sig det feminina bli något centralt, både i relation till flickor och pojkar. Genom föräldrarnas uttalanden framkom också kopplingar till ett större sammanhang. Det handlar om genushierarkier och om relationen mellan samhället, individen, och den egna viljan.

1.1 Syfte och frågeställningar

Uppsatsens syfte är att genom kvalitativa intervjuer undersöka föräldrars syn på och förhandlande kring barn och genus, med inriktning på barns genusmarkörer. Fokus ligger på det feminint kodade, det vill säga markörer - kläder, accessoarer, frisyren - som symboliserar femininitet. Följande frågeställningar har formulerats:

- Hur ser föräldrar på feminint kodade genusmarkörer på flickor respektive pojkar?
- Hur kan deras syn på feminint kodade genusmarkörer förstås utifrån genushierarkier samt relationen mellan samhället, individen och den fria viljan?

1.2 Begreppsdefinition

Ett centralt begrepp för uppsatsens syfte är genusmarkör. Genusmarkörer kan ses som de symboler och attiraljer som får barnet att associeras med ett visst kön. I min uppsats fokuserar jag på sådana som finns estetiskt på barnets kropp – kläder, accessoarer och frisyr – som antingen är feminint eller maskulint kodat. De kan kodas som det ena eller andra exempelvis

genom typ av plagg, accessoar eller frisyrr men också genom färg, mönster, tryck och detaljer (se bilaga 1 för utförligare operationalisering).

2. Metod

2.1 Metodologiska utgångspunkter

Uppsatsens syftet är att undersöka föräldrars perspektiv på barn och genus, varför intervjuer framstod som en lämplig metod. Dalen (2015:14) menar att kvalitativa intervjuer passar bra då man vill få förståelse för hur en person ser på olika saker.

En första metodologisk utgångspunkt har varit Pertti Alasuutari (1995:63-65) perspektiv där man inte ser sitt material som en direkt reflektion av verkligheten utan som en del av den verklighet som studeras. I analysarbetet kan det fångas genom att fokusera på hur informanten förmedlar historien och mindre på vad som konkret sägs. Även distinktioner och klassificeringar är intressanta att uppmärksamma. En andra utgångspunkt togs i Maja Liljas (2015:62-64) sätt att kombinera diskurspsykologi med en analys som placerar informanterna i ett större sammanhang. Det kan göras genom att börja i en språklig analys av hur de uttrycker sig för att sedan, med hjälp av teori, placera dessa diskurser i en större kontext av strukturella positioner och större samhällsföreteelser. För att förstå informanters växlingar i uttryckssätt förespråkar Lilja att se tal som ombytligt och beroende av kontext. Människor använder ofta språket för att uppnå något, till exempel för att framställa sig på ett visst sätt, vilket kan förklara inkonsekvenser i uttalanden (Potter & Wetherell, 1987 i Lilja, 2015:65). För att hantera motsägelser kan då olika språkliga strategier användas för att berättiga eller förklara det man sagt. Begreppet positionering kan användas för att förstå hur människor pratar om sig själva, där de genom diskursiva praktiker positionerar sig själva och andra (Davis & Harré, 2001 i Lilja, 2015:67). Utifrån sina positioner ser man på sin omgivning vilket gör att man handlar och resonerar på ett visst sätt. (Burr, 2003 i Lilja, 2015:67).

2.2 Urval och rekrytering

Mina urvalskriterier bestod av föräldrar med minst ett barn i åldern ett till sex år. Bakgrunden till nedre åldersgränsen var att barnet skulle börjat uttrycka en vilja. Den övre gränsen sattes då genusmarkörer kan tänkas minska i betydelse i takt med att barnet lär sig andra sätt att

markera kön. Jag ville också få en bredd i materialet angående könsfördelning på barnen. Jag valde att intervjua sex föräldrar, där antalet beslutades efter tids- och utrymmesmässiga aspekter.

För att rekrytera intervjupersoner kontaktade jag inledningsvis två öppna förskolor, men fick inget svar. För att hitta intervjupersoner använde jag istället mitt kontaktnät. Jag bad släkt, vänner, kursare och bekanta vidareförmedla en kort text (se bilaga 2.1) till föräldrar som överensstämde med urvalskriterierna. Jag valde bort potentiella intervjupersoner som jag eller mina närmaste kontakter hade en nära koppling till. Då en förälder kontaktade mig skickade jag en längre text (se bilaga 2.2) med mer information om uppsatsen, där de kunde ta ställning till om de fortfarande var intresserade av att bli intervjuade.

2.3 Presentation av intervjupersoner

Nedan presenteras intervjupersonerna och deras barn. Intervjuerna genomfördes vårterminen 2020. Alla namn är fingerade.

Agnes: Alma och Alice, 3,5 år (flickor)

Britta: Benjamin 2 år (pojke) och Bonnie 6 år (flicka)

Charlotte: Cleo 1,5 år (flicka)

Denise: Devi 6 år (flicka) och Disa 8 år (flicka)

Emilia: Elias 2 år (pojke) och Elvin, nyfödd (pojke)

Frida: Felix 4 år (pojke) och Filip 10 år (pojke)

Det blev en jämn fördelning med avseende på barnens kön, men även med avseende på barnens ålder. Föräldrarna var mellan 25 och 34 år gamla och hade alla en eftergymnasial utbildning om minst två år. Alla hade arbetat med sådant som kan tolkas som medelklassyrken till exempel ekonom, lärare och sjuksköterska.

Alla intervjupersonerna identifierade sig som kvinnor. Två män visade intresse för att delta, men på grund av tidigare redovisade bortval av för nära koppling valdes de bort. Att det var flest kvinnor som hörde av sig kan bero på att de rekryteringsvägar jag använde mig av främst bestod av kvinnor. En annan anledning kan vara att jämställdhet som enligt tidigare forskning främst upplevs vara en angelägenhet för kvinnor. Socialantropologen och genusvetaren Fanny Ambjörnsson (2011:39) menar att detta är fallet, att det huvudsakligen är kvinnor som engagerar sig i jämställdhetsfrågor och även de som i slutändan ska förändras. Ambjörnsson såg mönstret i sin studie om småbarnsföräldrars förhållande till rosa

(presenteras utförligare i avsnittet tidigare forskning) då det främst var kvinnorna som tog upp frågan om jämställdhet samt att då det gjordes var det främst flickor som diskuteras och problematiseras. På så vis kan det ses som extra intressant att mina intervjuer utgjordes just av mammor, även om intervjuer med pappor kunde erbjuda andra perspektiv.

2.4 Intervjuer

Jag valde att använda mig av semistrukturerade intervjuer. Innan intervjuerna bad jag föräldrarna besvara några korta frågor om sig själva och sitt/sina barn (se bilaga 2.3) via mejl. På så sätt förutsatte jag inte någons könstillhörighet och kunde anpassa intervjuguiden efter barnets ålder. Intervjuguiden (se bilaga 3) inleddes med enklare frågor som handlade om att beskriva barnets genusmarkörer som gav kontext till de senare, mer reflekterande frågor (om till exempel genusnormer). Jag genomförde två provintervjuer för att testa mina frågor. Intervjuerna med föräldrarna genomfördes via videosamtal, vilket till största del berodde på etiska överväganden på grund av Covid-19. En fördel var att tiden för intervjun kunde hållas mer flexibel, vilket verkade passa föräldrarna bra. En risk med videosamtal var tekniska problem, men i efterhand kan det sägas ha fungerat smidigt. Intervjuerna blev mellan 45 och 75 minuter långa.

2.5 Analys och kodning

Alla intervjuer transkriberades så gott som ordagrant. De citat som återges i uppsatsen är lätt redigerade, men på ett sådant sätt att betydelsen inte ändrats. Detta gjordes av respekt för informanterna, då talat språk ofta framstår rörigt när det skrivs ordagrant. Vissa ord har utelämnats när jag bedömt att det inte tillför något såsom stakningar, upprepningar eller andra utfyllnadsord. Pauser har i vissa fall markerats med "...".

För att ta mig an analysen av materialet använde jag mig av de tre ingångarna Rennstam och Wästerfors (2015) föreslår för analysarbete i kvalitativ forskning: sortera, reducera och argumentera. Genom upprepade läsningar av transkriberingarna urskiljde jag teman som jag sorterade in citat efter. Jag använde mig delvis av kodning, alltså att jag satte etiketter för att definiera innehållet (Charmaz, 2006 i Rennstam och Wästerfors, 2015:34-35). För att reducera materialet användes dels kategorisk reducering där jag valde bland olika framsorterade kategorier, dels illustrativ reducering för att tydliggöra fenomen (Rennstam och Wästerfors, 2015:104). Urvalet av teman och intervjuцитat har gjorts på basis av att de upplevts mest centrala och belysande. Dock har jag genomgående försökt lyfta motsättningar,

både hos informanterna men också i relation till tidigare forskning och teori. I analysen förhöll jag mig genomgående till mina teoretiska utgångspunkter vilket gjorde att föräldrarnas uttalanden kunde sättas i en större kontext, såsom Lilja förespråkar. Jag har också anammat Alasuutaris sätt genom att inte se föräldrarnas uttalanden som direkta speglingar av hur de hanterar genusfrågor i praktiken, istället är det hur de talar om det som är intressant.

2.6 Etiska överväganden

Under uppsatsen gång har etiska överväganden gjorts utifrån Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (1990) vilka är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationen som skickades i den första mejlkontakten med intervjupersonerna utformades efter dessa principer. Den innehöll presentation av uppsatsens syfte, hur uppsatsen och intervjun genomförs, att intervjumaterialet endast användas till uppsatsen, att bara jag kommer ha tillgång till ljudinspelning och mejlkontakt, att materialet kommer anonymiseras, att deltagandet är frivilligt, var uppsatsen publiceras och vad de kan bidra med genom att delta. De viktigaste delarna återupprepades muntligt i början av intervjun. Uppgifter om intervjupersonerna har hanterats med försiktighet. Ljudinspelningar förvarades säkert under uppsatsarbetets gång och raderades sedan. Mejlkonversationer togs bort efter intervjutillfället. I uppsatsen samt i transkriberingarna har information som kan avslöja personernas identitet utelämnats.

3. Tidigare forskning

I föreliggande avsnitt presenteras tidigare forskning om barn och genus. Fokus ligger främst på sådant som relaterar till genusmarkörer, men en sista del handlar också om motsättningen mellan vuxnas styrning och barnets frihet. Forskningen som valts ämnar ge utgångspunkter för att förstå föräldrarnas uttalanden om feminina genusmarkörer på barn.

3.1 Föräldrar, barn och genus

Till att börja med vill jag kort presentera vad tidigare studentuppsatser skrivit om föräldrar, barn och genus. Kandidatuppsatserna behandlar föräldrars uppfattning om genus och sexualitet i relation till uppfostran av barn (Rylander & Andersson, 2017), hur nyblivna föräldrar lär föräldraskap (Engström, 2015) samt hur barn markerar kön genom färg och

kläder i bildskapande (Hansson & Wallberg, 2015). En magisteruppsats tittade på hur föräldrar uppfostrar sina barn utifrån jämställdhetsideal (Hämeenniemi, 2010) och en masteruppsats undersökte föräldrars tankar med avseende på genus vid lån av barnböcker (Karlstam, 2010). Det finns också forskning som fokuserar på föräldrars påverkan på små barns val av leksaker genom vilka barnet exponeras för och hur detta har ett samband med förhållandet av genus och identitet (Boe & Woods, 2017).

3.2 Barnkläder

Vidare vill jag komma in på forskning som berör barnkläder vilket menas vara ett relativt obeforskat område (Huopalainen & Satama, 2019:99), något mina litteratursökningar efter barnkläder och genus stödjer. Astrid Huopalainen & Suvi Satama (2019:98-99) studie behandlar hur medelklassmödrar i Finland förhandlar kring estetiska och etiska ideal när de klär sina barn. Författarna pekar på att barnkläder både producerar och reproducerar genusnormer. De menar också att klä sina barn är en högst femininiserad praktik, alltså att det främst är något kvinnor ägnar sig åt. I en studie gjord i USA om föräldrar och kläder på småbarn framkom att de flesta föräldrarna klädde barnen i könsstereotypa kläder (Shakin, Shakin & Sternglanz, 1985:955). Författarna menar att det är det enklaste sättet för omgivningen att se vilket kön barnet tillhör. Samtidigt framkom en kontrast då föräldrarna sa att det inte besvärade dem om andra felkönar barnet (ibid:962).

Fanny Ambjörnsson (2011:16) studie om småbarnsföräldrar gjord i Sverige visar att kläder var något alla föräldrarna intresserade sig för och som verkade spela en central roll i genusfostran. Inte minst kretsade diskussionerna kring val av färg och då främst rosa. De flesta föräldrarna ville undvika rosa både på sina döttrar och söner, men av olika anledningar (ibid:22). Ambjörnsson menar att rosa kan ses som en nyckelsymbol, något centralt som väcker engagemang men som också handlar om att markera, bevara och utmana olika gränser (Ortner, 1973 i Ambjörnsson, 2011:11). Genom rosa kunde föräldrarna visa på hur de såg på barn, genus och jämställdhet (Ambjörnsson, 2011:29). Maja Liljas (2015:140-142) studie om nyblivna mödrar, också den utförd i Sverige, visar på liknande resultat, där synen på kön blev tydligast i frågor om sådant som konsumeras, som kläder och leksaker. Även här var rosa en viktig symbol för kvinnorna, där de genom att ta avstånd från rosa kunde positionera sig som en medvetna föräldrar som tog ansvar för barnets förhållande av kön. Det fanns även de föräldrar som tyckte undvikandet av rosa var överdrivet. Ambjörnsson (2011:220) menar dock att oavsett hur man ställer sig till genusfrågor, blir rosa laddat.

3.3 Feminint på flickor

Föräldrarna i Ambjörnssons (2011) studie angav flera anledningar till undvikandet av rosa på döttrarna. Dels ansågs feminint kodade kläder begränsande eftersom de ansågs ge signaler om barnet som gulligt och passivt (ibid:18-20). Undvikandet blev därför ett motstånd till föreställningen om hur flickor ska vara. Föräldrarna sa också att de personligen inte tyckte om rosa (ibid:49-54). Ambjörnsson menar att visa på god smak är ett sätt att försöka passa in i medelklassen, varför undvikandet kunde förstås som ett identitetsprojekt där klasskillnad skapades. Föräldrarna menade även att de ville att döttrarna skulle uppmärksammas för annat än att de är fina, att de inte bara skulle ses som objekt (ibid:80-81). Feminint kodade kläder verkade nämligen ge mer uppmuntrande kommentarer än maskulint kodade. Rädslan var också att det skulle leda till ett begränsat kroppsspråk då flickan koncentrerar sig på sitt utseende istället för att leka fritt (ibid:110).

Trots föräldrarnas skeptiska inställning till feminint kodade plagg observerade Ambjörnsson (2011:23-26) att det ändå var något flickorna ofta kläddes i. Av föräldrarna förklarades det med utbudet i barnklädesbutikerna eller att man fått det i gåva. Ambjörnsson (2011:32-36) tänker sig dock att det handlar om att föräldrarna ändå vill att dottern ska framstå just som en flicka, varför de hamnar i en förhandling om vad som är en acceptabel markör på flickor och inte. Den tudelade inställningen mot rosa föreslås också ses i relation till den historiska och nutida nedvärderingen av det kvinnliga. Föräldrarna underbygger sitt undvikande av rosa med feministiska ställningstaganden, men då det kvinnligt kodade undviks på grund av det negativa det förknippas med blir det återigen kvinnor som ska förändras, medan maktordningen där det manliga överordnas står intakt.

Att flickor lär sig fokusera på sitt utseende är något som visas i en studie gjord i USA om Disney-prinsessornas påverkan på unga flickor (Golden & Jacoby, 2017). Flickorna i studien ansåg att skönhet var Disney-prinsessornas viktigaste drag och många sa att de skulle vilja vara prinsessor just på grund av deras utseende (ibid:309). Då flickorna lekte prinsessa gick en stor del av leken ut på att välja kläder och accessoarer för att försöka uppnå prinsessans skönhetsideal. Flickor tolkar alltså stereotypa genusroller som Disney-prinsessorna förmedlar och införlivar dessa i lek.

I Anette Hellman (2010:197) studie på en förskola i Sverige, observerade hon att flickorna skulle vara fina men på ett sätt som ansågs vara lagom. Det kunde till exempel handla om att flickan var fin i fel situation, som när barnen skulle leka utomhus.

Förskolepedagogerna förväntade sig då att de skulle vara praktiskt klädda, vilket klänning inte ansågs vara. Det kunde även ses som för mycket då en flicka bara ville klä sig i rosa. Det handlar alltså också om på vilket sätt flickan var fin – hade hon sådant kodat för pojkar ansågs det sällan som för mycket.

3.4 Feminint på pojkar

Hellman (2010:197-198) såg i sin studie att även pojkarna på förskolan ibland klädde sig för att vara fina. Om det gjordes som prinsar var det sällan ett problem, till skillnad från om de klädde sig i prinsessklänningar då de kunde bli retade och förlöjligade av de andra barnen. Att klä sig som prinsessa i lek var dock lättare än på samling. Hellman (2011:211) menar att till skillnad från flickor riskerar pojkar att marginaliseras om de bryter genusnormer på offentliga platser. Att flickor bröt genusnormer sågs av pedagogerna som ett mål med förskolans verksamhet, men då pojkarna gjorde det kunde de anses behöva ”tuffa” till sig (ibid:198). Hellman skriver vidare att det kan vara problematiskt för både flickor och pojkar att bryta genusnormer men att skillnaden är att flickor bryter dem ”uppåt”, alltså mot något som är högre värderat i samhället (manlighet) medan pojkar bryter dem ”nedåt” mot något som är lägre värderat (kvinnlighet).

Även Ambjörnsson (2011:28) tar upp detta då hon skriver att linjen för ”överdrift” dras snabbare för pojkar än för flickor. Exempelvis kan flickor utan problem bära blått medan det är svårare för pojkar att ha rosa. Det blåa upplevs mer neutralt vilket kopplas till det manliga som norm (ibid:38). I Ambjörnssons studie pratade föräldrarna sällan om pojkar och rosa, bara tanken av kombinationen upplevdes förlöjligande (ibid:20-23). Därför behövde pojk-föräldrarna sällan fundera på att göra genus rätt på samma vis som flick-föräldrarna. Anledningen till att rosa undviks på pojkar menar Ambjörnsson handlar om att de inte ska uppfattas som flickor (ibid:32). Det är flickor som ska inta den manliga sfären och inte tvärtom (ibid:44-45). Men det handlar också om sexualitet, att den feminina pojken kan ses som homosexuell. Rosa är alltså kopplat till det underordnade både vad det gäller genus (det kvinnliga) och sexualitet (det icke-hetrosexuella). Föräldrarnas förhållande till rosa kan ses som ett sätt att navigera mellan idéer om jämställdhet som delvis krockar med normer om genus och sexualitet (ibid:36).

3.5. Att markera kön

Ambjörnsson (2011:217-218) menar att vi tycks leva i en tid av könsfixering som blir extra påtaglig bland barn, vilket har att göra med betydelsen av att markera kön. Det är lika viktigt hos vuxna som hos barn, men skillnaden är att majoriteten av vuxna under livets gång lärt sig anpassas efter genusnormerna. Däremot är det svårare för omgivningen att köns kategorisera barn, varför genusmarkörer i form av kläder och estetik blir viktigt. Även Hellman (2010:181) tar upp hur genuskillnad skapas genom markörer, men ur barnets perspektiv. Markörer som tas upp är till exempel färg, kläders passform, frisyrier, röststyrka och rörelser. (ibid:175). Sådant relaterat till kroppen menas alltså vara de viktigaste markörerna, men de måste könas för att bli förståeliga (ibid:135-136) där till exempel rosa och klänning tas upp som starka markörer för flickighet (ibid:61). Genom användning av markörerna prövade, men också ifrågasatte, barnen genusnormer. (ibid:223) Exempelvis sågs de yngre flickorna dagligen byta för trånga kläder till något rymligare från utklädningslådan (ibid:180).

3.6 Frihet kontra styrning

I Klara Dolks (2013:73) fältarbete på en svensk förskola undersöktes spänningen mellan frihet och styrning med utgångspunkt i ”valstunden” som menas vara ett vanligt inslag på jämställdhetsarbetande förskolor. Barnen fick då välja mellan ett antal aktiviteter som pedagogen valt ut, vilket sågs som ett sätt att indirekt styra barnen (ibid:88-97). Förhoppningen var nya könsöverskridande grupper där alla barn testar allt material (ibid:74). Grunden är att genom begränsning skapa större frihet (ibid:109), varför Dolk frågar sig varför förskollärarna inte delade in barnen i grupper direkt, istället för att ha en valstund med fokus på barnens val (ibid:108-111). Svaret menas bestå i den nutida diskursen där frihet är synonymt med frihet från styrning. Valstunden kan därför ses som en komplex sammanblandning mellan en diskurs om motstyrning mot genusnormer och en individualiserad valfrihetsdiskurs (tas upp utförligare i teoridelen). Dolk tar också upp hur val som görs utifrån normer ses som beroende i motsats till att kunna göra val efter eget tycke, vilket ses som ett tecken på självständighet (ibid:97). Det kan jämföras med en annan av Ambjörnssons (2004) studier, av gymnasietjejer. Eleverna betonade där vikten av att vara sig själv, vilket kan ses som en uppmaningen om vara självständig, där idealet var att framstå som en fri individ (ibid:266-288).

4. Teori

I detta avsnitt presenteras de teorier som används i analysen av empirin. Valet av teorier ämnar belysa relationen mellan samhället, individen och viljan, men också hur genus är kopplat till kroppen, hierarkier och barnets egna agens.

4.1 Samhället och individen

Enligt socialpsykologen Charles Cooley (1981) är samhället och individen en organisk enhet. Båda är i ett ömsesidigt beroendeförhållande som tillsammans bidrar till helheten. Det finns inte något färdigt ”jag” när man föds, utan det är något som skapas i interaktion med andra människor och ting. Begreppet *naiv individualism* tas upp för att visa på hur många ser samhället som något vagt och mystiskt, där de är benägna att hålla med om att individer formar samhället men inte att samhället formar individer (ibid:28). Judith Butler (2006 i Dolk, 2013:98) menar att tanken om den oberoende och självständiga människan är starkt etablerad vilket påverkar hur vi ser på våra valmöjligheter. Butler argumenterar istället för att våra handlingar alltid är påverkade av sammanhang och sociala relationer. Vi föds och förblir beroende där vi alltid måste förhålla oss till normer vi inte helt kan styra över.

Lundgren (2000:166-167) använder sig av antropologen Allen Feldmans (1994) begrepp *kulturell smärtlindring* för att förklara varför man vill framställa sig just som en fri individ. Eftersom begränsande tillskrivningar kan kännas smärtsamma, kan ett ignorering av strukturer som har gjort att man befinner sig i en viss position, göra att det känns lättare. På så vis blir ett fokus på individen ett sätt att undvika obehaget av insikten om den smärtsamma helheten. Individuella förklaringar, till skillnad från strukturella är mer hanterbara. Att se sina handlingar som ett resultat av den egna viljan gör att man slipper se dem som delar av svåröverskådliga maktrelationer och förtryckande praktiker.

Dolk (2013:111-112) tar upp den individualiserade valfrihetsdiskursen där ’den egna viljan’ är väsentligt. Dock är den viljan ofta i linje med vad alla andra också vill.

Individualiseringen producerar på ett paradoxalt sätt endast en likformad väg som anses vara den rätta, där möjligheten att prova andra vägar begränsas (Wright, 2009 i Dolk, 2013:112). I diskurserna döljs strukturer och maktskillnader som påverkar vem som har möjlighet att välja vad (Dolk, 2013:112). Ambjörnsson (2011:124) skriver i likhet med Dolk om en individualitets diskurs där alla ses som fria att välja det de helst vill, men där det i själva verket finns regleringar som avgör vem som kan göra vad och hur.

Sara Ahmed (2017:57) menar att det kan vara svårt att medge att ens liv är påverkat av normer, att det inte är något man kan bortse ifrån utan måste förhålla sig till. Vidare menas alla förväntas sträva efter det som gör oss lyckliga, vilket ofta är synonymt med den mest upptrampade stigen (ibid:62-65). Att som förälder önska att barnet ska bli lyckligt kan därför handla om en vilja att barnet inte avviker från normen, där det finns en rädsla för olycka om barnet skulle ta en svårare väg. Till exempel kan en förälder vilja att sonen ska vara mer i linje med hur andra pojkar beter sig, för att undvika risken att han blir retad eller utesluten.

4.2 Genus och kroppen

Kroppen är central i den normaliseringsprocess som bedrivs genom löftet om lycka då man anpassar sig efter normerna (Foucault, 1980 i Ambjörnsson, 2011:78). Ambjörnsson (2011:77-80) lyfter här att det främst är kvinnor som bedöms efter sin kropp och som lär sig att själva göra det, en sorts kroppslig självövervakning. Det finns därför en nära koppling mellan kvinnors identitet och dugligheten att göra sin kropp attraktiv. På så vis är det inte svårt att tänka sig att flickor tidigt lär sig att lägga energi på sin kropp och utseende, där kläder blir en viktig del. Detta är även något som späds på av populärkultur där budskapet är att vackrare betyder lyckligare och att fin betyder feminin. Det skapar en disciplinerande normaliseringsprocess där viljan att genom sina kläder få positiv uppmärksamhet kopplas till njutningen av att känna sig fin själv. Ambjörnsson (2011:2018) tar också upp kroppen i relation till vår tids könsfixering. I Sverige menas jämställdhet ses som ett ideal men på samma gång är fortfarande könsskillnader viktigt, även om det inte ses som legitimt att prata om dem. Ambjörnsson menar då att kroppen blir det enda stället där det blir okej att uttrycka könsskillnad utan att ses som omodern.

4.3 Genushierarkier och genusfostran

Raewyn Connell & Rebecca Pearse (2015:20) ser genus som något människor gör då vi konstruerar oss själva som maskulina och feminina. Orden maskulinitet och femininitet kan användas just för att visa att genus "görs" (utifrån West & Zimmerman, 1987 i Paechter 2007:12), att det är något vi lär oss utföra (Paechter, 2007:14). Eva Magnusson & Jeanne Marecek (2010:46-47) menar att könskategorisering producerar och reproducerar sociala skillnader och hierarkier mellan kvinnor och män. Det handlar om institutioner på olika nivåer, allt från familjen till staten. Till exempel har män överallt mer politisk makt och tjänar mer pengar. Yvonne Hirdman (1988:51) presenterar begreppet genussystem, som hon menar

beskriver den ordningsstruktur av kön som ligger till grund för andra sociala ordningar. Den bygger på *isärhållning* av könen, en dikotomi av manligt och kvinnligt, samt en *hierarki* där det manliga ses som norm. Connells (1995, i Paechter 2007:43-45) begrepp hegemonisk maskulinitet liknar Hirdmans: det är en genuspraktik som legitimerar patriarkatet där mäns dominerande position och kvinnors underordning upprätthålls. För att fungera måste hegemonisk maskulinitet ses som naturlig och därmed oundviklig. Det sker genom förståelsen av könsskillnader som naturgivna och oberoende av sociala faktorer, vilket då används för att rättfärdiga ojämställdhet. Det blir därför viktigt att namnge en nyfödd som antingen pojke eller flicka så att den hegemoniska maskuliniteten kan fortsätta ses som självklar. Pojkar och flickor antas vara olika, behandlas olika och blir således olika delvis av den anledningen – men det upplevs som naturligt. Den hegemoniska strukturen gör att skillnad tas för givet i diskurser och praktiker samt ger tonvikt åt separerandet mellan kategorierna kvinna och man till en utsträckning som går över fastlagda skillnader.

4.4 Barnens agens i genusgörandet

Flera teoretiker ställer sig kritiska till synen på att barn socialiseras in i genusroller, Connell & Pearse (2015:143-145) menar till exempel att detta synsätt ser barnet som passivt i genusgörandet. De förespråkar istället att kroppens roll och det aktiva lärandet måste lyftas. Barrie Thorne (1993:3-4) menar att barn i likhet med vuxna har en aktiv roll i genusskapandet, där de skapar och utmanar genusstrukturer. Bronwyn Davies (2007:10-13) är inne på samma spår, att manlighet och kvinnlighet är något barnet lär sig. Barnet förstår att det måste kunna kännas igen som antingen flicka eller pojke, varför genusgörandet blir en fysisk process som görs genom kroppen. Frisy och klädsel blir då de tydligaste sätten att markera kön (ibid:29).

Davies (i Dolk, 2013:114) menar i likhet med Thorne, att vuxna liksom barn följer och bryter normer. Dock kan vuxna ändå visa sig oroade över när barnet iscensätter könsstereotypa mönster, trots att den vuxne själv uttrycker sitt genus på ett normativt sätt. Det visar på att det ställs olika krav på vuxna och barn när det kommer till jämställdhet, där barns utövande av genus ofta ses som mer problematiska. Det kan kopplas till att barnen ses som en utopi för framtidens jämställda värld (Hörnefeldt 2009 i Dolk 2013:114). Istället för att koncentrera sig på individens genusgörande föreslår Dolk (2013:115) större fokus på strukturerande normer och diskurser. Ambjörnsson (2011:219) menar även hon att jämställdhetsarbetet på senare år riktats mot barnen där deras kroppar blivit som en symbol

för framtiden. Hon menar också att vuxna är kritiska mot den överdrivna uppvisandet av stereotypa könsmonster, inte mot själva grunden i uppdelningen av män och kvinnor som sådan (ibid:65). Det barnen försöker göra är dock med hjälp av de kulturella markörer de har tillgång till orientera sig bland de förväntningarna som finns på dem att vara just pojkar eller flickor.

5. Analys

I följande avsnitt presenteras och analyseras uppsatsens resultat som två huvudteman - feminint kodade genusmarkörer på flickor respektive på pojkar. Det avslutas med ett tema om styrning kontra frihet.

5.1 Flickor och feminint kodade genusmarkörer

Alla föräldrarna identifierade sig som kvinnor och framstår i intervjuerna som de med störst inflytande över inköp av kläder och accessoarer till barnen. Ett tema som stora delar av intervjuerna kom att handla om var feminint kodade genusmarkörer, både i relation till flickor och pojkar. Frågan "Vad känner du om mycket feminina kläder och accessoarer på ett barn?" gav ofta långa svar, medan samma fråga om maskulina kläder tycktes svårare att svara på. Typiska flickkläder verkar för många av föräldrarna vara starkt symboliskt laddade medan pojkläder upplevdes mer neutrala. Sammanvägt uttalar sig föräldrarna mer negativt till feminint kodade genusmarkörer i relation till flickor och mer positivt till pojkar, även om det finns undantag. Vi börjar med föräldrarnas inställning till feminint kodat på flickor och hur de förklarar den.

5.1.1 Det opraktiskt feminina

Något som alla mammorna tar upp och som verkar vara viktigt för dem är att kläder, accessoarer och frisyr på barnet ska vara funktionellt och praktiskt. Då kläder beskrivs är det ofta det som framhålls; att de ska vara bekväma, bra att leka i och anpassade efter väder. Funktion, eller snarare bristen på den, diskuterades ofta i relation till feminint kodade genusmarkörer på flickor och inte minst till plagget klänning.

Denise berättar att hennes yngsta dotter har mer kläder kodade för tjejer, till exempel klänningar, medan den äldre dottern mest tar på sig praktiska saker. Här ställs klänning i kontrast till det praktiska. Även flera av de andra föräldrarna tar upp klänning som något

opraktiskt, till exempel på bebisar då de ligger i vagnen eller på vintern när overaller måste på. Klänning beskrivs också som något opraktiskt i lek, vilket framkommer i ett citat av Frida:

Främst så tror jag det är opraktiskt att leka i en massa tyllkläder. Att det går sönder lättare, fastnar lättare om du har tyllkjolar och sådär. [...] Om man har för mycket klänning på barn så kanske man hindrar dom lite. Att dom måste va rädda om sina kläder. Vill dom klättra i träd så kanske dom inte kan, för att dom fastnar med kjolen eller den går sönder och sådär.

I likhet med Frida tar också Britta upp feminina kläder i lek: "När det kläs upp för att va feminint och därmed tar bort rörelsevidd och möjligheter att göra det barn ska göra, alltså leka. Så blir jag lite allergisk, kan man säga." Klänning ses alltså inte bara som opraktiskt utan också som begränsande för barnet i bemärkelsen minskat rörelseutrymme (jfr Ambjörnsson 2011:110). Britta tar dock upp att klänning kan passa i en viss typ av lek:

[...] dom här jätte-prinsessiga tylliga klänningarna som du kan knappt gå i ungefär. Dom kan ju fylla en jätte-fantastisk funktion i en lek. För att då ska man va en sån prinsessa eller liknande. Prinsessan blir nån sån ultra-feminin ikon också. Vilket kanske i sig är ganska tråkigt. Jag har väldigt svårt för när det feminina tar över, över det faktum att det är ett barn som har klätt på sig.

Prinsessklänningar kan alltså accepteras i utklädningslekar då de menas fylla en funktion där. Dock verkar prinsessan också bli symbol för en femininitet som gått till överdrift. Som flicka handlar det alltså om att vara fin på ett sätt som anses lagom (Hellman, 2010:195). Det handlar också om att vara fin i rätt situation som i utklädningslek, där fel situation kan vara i utomhuslek (ibid).

Även frisyren, som är en annan viktig del i görandet av kön, tas upp av flera av föräldrarna på samma sätt. Agnes säger att det är mer praktiskt med kortare hår, och tycker att döttrarnas luggar behöver klippas eftersom de hänger ner i ögonen medan deras pappa har en annan åsikt och tycker det är fint med långt hår. Charlotte fokuserar i likhet med Agnes mer på det praktiska: "Jag skulle inte sätta på henne [Cleo] en tofs bara för att det ser lite gulligt ut. Utan ska hon ha en tofs så ska det va liksom praktiskt [skratt]. Typ om luggen hamnar i ögonen eller så." I föräldrarnas uttalande syns att längre hår och tofs, som är feminint kodat, vill undvikas med argument om funktion, men också att det är kopplat till ord som fint och gulligt.

Att kläder, accessoarer eller frisyr används för att vara fint anses alltså inte vara funktion nog. Britta uttrycker det såhär: "Det jag kan tycka är tråkigt är att det bara ska va

fint, det ska inte användas på nått vis. När det går till den nivån att det bara ska va för syns skull. Då tycker jag det är helt meningslöst.”

Alla uttalanden från föräldrarna är dock inte problematiserande. I de mer positiva uttalanden betonas dock alltid känslan av att bära klänning framför att det är ett plagg att känna sig fin i. Klänning menas vara luftigt, fritt, skönt och bra att snurra i. Vad är då anledningen till att man klär upp sig inför festligheter? Det är något Agnes funderar över:

För jag vet ju att man själv kanske ändå vill klä upp sig när man ska på kalas eller nånting, man ska göra nått speciellt, så att det är lite... kul, eller för att man är uppvuxen med att man göra nått extra. Vad det står för vet jag egentligen inte riktigt, om man tänker på det.”

Här syns en tvekan inför varför man anstränger sig lite extra vid vissa tillfällen. Att man gör det för att vara fin verkar vara ett svårsmält förklaring.

5.1.2 Att vilja vara fint feminin

Motståndet till att bara vilja vara fin bör ses i ljuset av att det för mammorna verkar vara förknippat med något större, en irritation över det typiska flickkläder som volanger, blommigt och rysch-pysch menas stå för. Det handlar om att det är kopplat till egenskaper som man inte vill att barnet ska associeras med. Temat syns främst hos de föräldrar som har flickor.

Agnes berättar att hon medvetet lagt undan vissa kläder som barnen fått i gåva, till exempel ett plagg med trycket “cutest girl” då det inte är hennes ”kopp av te”. Hon förklarar varför: “*jag tycker dom står för så mycket, vissa plagg, nämligen så att jag vill liksom inte föra in dom i det facket.*” Även om en hänvisning till personligt tycke görs, vilket utifrån Ambjörnsson (2011:54) kan tolkas som ett sätt att söka en viss klassposition, kan uttalandet snarare tolkas som ett ogillande av det markörerna står för. Vad det är plaggen symboliserar synliggörs då Britta berättar att den tydligaste genusnormen hon ser är att dotter Bonnie oftare blir bemött i hur hon ser ut och sonen Benjamin för vad han gör vilket, menar Britta, gör flickor passiva och pojkar aktiva. Britta ser att det påverkar dottern genom att hon gärna vill känna sig fin, men Britta vill inte att hon bara ska tycka det kännas okej med väldigt feminina kläder: “*Att hon ska låsa sig vid att det är det enda hon kan ha på sig för att känna sig fin.*”. Feminina markörer anses förmedla att barnet är gullig och vän, vilket i sin tur menas reproducera en förlegad bild av hur flickor ska vara (Ambjörnsson, 2011:20). Kläder och accessoarer som förknippas med sådana ord blir därför negativt laddade för föräldrarna eftersom de kopplas till en skadlig struktur för flickor.

Den skadliga strukturer verkar också innehålla ett visst utseendeideal. Charlotte tar upp Disney-prinsessfilmen Frost som ett exempel på något som många flickor tittar på och

som förmedlar ett visst utseende till dem - smala midjor, långt hår och klänning - vilket är något hon inte vill att dottern ska ta åt sig av. Studien av Golden & Jacoby (2017:309) visade just på att flickor införlivar ideal om skönhet i prinsesslekar inspirerade just av Disney-prinsessorna. Även Denise tar upp idealet om långt hår på flickor som hennes yngsta dotter gärna vill ha, trots tårar när håret måste redas ut från tovor: *“det här talar ju om för tjejer att stå ut bara för att du ska se bra ut”*. Här kopplas det feminint kodade till ett större perspektiv där tjejer lär sig att stå ut med smärta för att uppnå ett visst utseende.

Ett annat problem mammorna uppmärksammar med feminina markörer är att de öppnar för kommentarer om barnets utseende, vilket ses som negativt eftersom de vill att barnet ska uppmärksammas för andra saker än att de är fina. Charlotte säger: *“det är väl lite hela grejen med att när man sätter på sig en klänning, att plötsligt blir man så himla fin och att man har rätt att kommentera det.”* Även i Ambjörnssons studie av småbarnsföräldrar var detta framträdande, föräldrarna ville inte att barnet skulle ses som ett objekt (2011:109). Flickor lär sig nämligen tidigt att fokusera på sitt utseende, där fin är lika med feminint (ibid:78-79). Att barnet själv gärna vill ha feminina markörer förklarar föräldrarna även det med andras uppmuntrande kommentarer. Det utvecklas av Agnes då hon spekulerar i varför barn vill ha exempelvis volanger: *“Dom kanske har på sig det här plagget för att dom hört att dom är så fina i det. Men då känner jag så här, ‘Det är ju inte därför du ska ha det på dig’.*” Barnet vill bära feminina markörer för att få bekräftelse för sitt utseende. Positiv uppmärksamhet flätas ihop med välbefinnandet över att vara fin inför sig själv (Ambjörnsson, 2011:80).

De två sista intervjuerna med Emilia och Frida som båda har söner, skiljer sig från det som tidigare presenterats i temat. Emilia säger till exempel att hon hade klätt en flicka i mer rosa, rosetter och volanger eftersom det är gulligt. För Emilia verkar inte epitetet gullig vara något problematiskt. Inte heller laddning som de feminina markörerna hade för de andra föräldrarna verkar finnas. Det syns även hos Frida, som berättar om sin syster som nyligen fick en flicka: *“nu är det ju mycket klänningar bara för att det är roligt med klänningar, när man inte har haft det förut.”* I Fridas uttalande blir klänning något lustfyllt och det verkar heller inte, i jämförelse med de andra föräldrarna, finnas något behov av att förklara inställningen.

5.1.3 Att ändå vara feminin

Då det i intervjuerna med Agnes, Bianca och Charlotte framkommer att deras döttrarna ibland bär feminina markörer, verkar det finnas en vilja att förklara. Det görs genom att

berätta att barnet fått plagget i gåva, att andra ville att de skulle ha på sig det, att det var kalas eller att plagget trots att det var feminint kodat ändå uppfyllde sin funktion. Ytterligare en förklaring som togs upp var barnets agens, att barnet gillar sådana plagg och därför blir glad om föräldern köper det eller att hen fått välja kläder själv. Att se femina markörer som förtryckande men ändå inte helt undvika det menar Ambjörnsson (2011:32) kan handla om en vilja att barnet ska framstå som flicka där föräldern hamnar i en ständig avvägning av vad som är en godtagbar feminin markör och inte. I föräldrarnas uttalanden tycker jag mig nämligen kunna se att det inte är alla feminina markörer som är problematiska. I flera fall är det subtilt, men då Bianca pratar om dotterns klänning blir det tydligt:

Även att Bonnie älskar klänningar så är det väldigt mycket trikåklänningar i olika modeller och utseenden. Jag är inte den som går och köper dom här med tyll och rych-rych. Då ska vi ha hamnat i butiken en dålig dag och det är sista utvägen innan barnet ligger och skriker på golvet ungefär [skratt]. Så det har hon ett par stycken, men dom ligger i utklädningslådan och då är det saker hon har fått eller ärvt typ. För det går jag långt ifrån.

I citatet syns en balansgång kring vad som blir "för mycket" feminina kläder på en flicka. Trikåklänningar är en godtagbar markör samtidigt som starkt avstånd tas från "tyll och rych-rych". Föräldrarna ställer sig alltså kritiska till det ytterst stereotypa.

5.1.4 Förhandlingar om det feminina

I intervjuerna skiftade mammorna ofta från det ena perspektivet till det andra och argumenten följde inte alltid en röd tråd, vilket de ibland själva uppmärksammar. Inte minst sker detta i relation till det feminina kodade, vilket kan ses som ett förhandlande. Ett belysande exempel ges av Agnes, som tidigare problematiserat feminint kodade markörers koppling till söt och gullig. Samtidigt tycker hon det är jobbigt att känna så: "*Jag känner att jag går emot mig själv lite, för jag vill ju också ge barnen hela garderoben så att säga. Och där ingår ju också det.*". Hon fortsätter med att hon inte tycker det är jobbigt med en vuxen kvinna som har volanger eftersom hon valt det själv, men går sedan tillbaka till att det ju också kan bero på att personen tycker det är fint just för att hon fått komplimanger för det, från att hon varit liten. Agnes fortsätter med att dra kopplingar mellan flickor, uppmuntrande kommentarer om utseende, lära sig sträva efter att vara fin, må dåligt över sin kropp och utseendehets. Jag tolkar det som att Agnes försöker rättfärdiga sin negativa inställning till feminint kodade markörer, både inför mig och sig själv. Först görs det med ålder, att vuxna kan välja själva, för att sedan koppla till ett större sammanhang av utseendehets. När samtalet fortsätter blir förhandlandet ännu tydligare:

Jag tycker ju inte att det är dåligt eller fel att va tjej. Asså du får älska volanger, rosa, glitter och liksom allt vad som är tjejigt, om man nu stereotypt ser vad det innebär. Asså 'embrace it'! Det är ju inget dåligt med det. Men jag vill ju också på nått sätt att dom ska göra det för att dom själva vill, att dom själva upptäcker att 'Vad kul det va med volanger, det gör nånting med plagget', till exempel. [...] Men just när dom är små så blir det ju som en annan grej som dom kanske själva inte är medvetna om.

Anges betonar att hon inte tycker det är något dåligt med det feminina. Hon återkommer till ålder och också barnets egna vilja tas upp (något som vi återkommer till i diskussionen).

Ett annat exempel på förhandlandet av det feminina är Brittans motstridiga känslor kring färgen rosa. Britta säger att rosa är något som förknippas med tjejer och *"eftersom jag aldrig sett mig själv som väldigt tjejig så ser jag det nog som en begränsning."* Britta tror att dottern Bonnie har mycket rosa för att passa in, men också för att hon tycker om färgen.

Britta tar upp något hon läst:

[Rosa] hänger ihop med jag-känslan, att man känner sig stark i sig själv. Och jag försöker höra det nånstans när hon tar på sig rosa så kanske det också kan vara för att hon känner sig stark i sig själv. Att jag inte bara penslar på dom dåliga sidorna av rosa [skratt]. Även om hon vet att rosa inte är min favoritfärg.

Britta ser det som något begränsande samtidigt som hon vill försöka se det som något stärkande. Hos Denise handlar det om en motstridigt känsla till det feminint kodade. Hon valde att sluta sträva efter könsneutrala barnkläder eftersom hon insåg att det var det mest normativa, det pojkiga. Hon försöker nu istället bejaka barnens referenser, även om yngsta barnets önskningar (som gillar mycket feminint kodat) kan väcka irritation: *"jag kan störa mig på hur extremt könskodade attribut det barnet dras till."* I båda Brittans och Denise fall framkommer också det som tidigare tagits upp, att det just är det ytterst stereotypt feminina som stör mest. Denise tar också upp hur det feminina ses som det som ska förändras, något hon reflekterar över i sitt eget föräldraskap: *"det är ju saker som jag ofta kommer på att jag själv gör fel i igen och igen. Att jag hela tiden tror att det är mina flick-barn som ska förändras"*.

Gemensamt för mammornas uttalanden är att de försöker resonera fram sin inställning till feminint kodade markörer. Det kan ses som ett framförhandlade av en viss identitet, vilket kan förklara inkonsekvenserna i utsagorna (Lilja, 2015:64-66). För att hantera motsägelserna kan olika språkliga strategier användas, som att rättfärdiga och förklara det man sagt (ibid), vilket här alltså blir tydligt. Att vara negativt inställd till feminint kodade markörer verkar för föräldrarna inte alltid vara den identitet de vill ha, varför de ibland känner sig manade att

förklara att tjejiga saker och rosa inte bara är något dåligt. Det kan handla om en dissonans i känsla - att det feminint kodade leder till något negativt för deras flickor, kontra hur de vill positionera sig, som medvetna - där det feminina också ska uppvärderas.

5.2 Pojkar och feminint kodade genusmarkörer

Föräldrarna pratade också om feminina markörer i relation till pojkar. Kombinationen verkade inte alls vara en omöjlig tanke, så som Ambjörnsson (2011) beskriver det. Istället var det något som de pratade utförligt kring och som det märktes att de funderat över tidigare. Även här är det främst plagget klänning som diskuterades.

5.2.1 Klänning i jämförelse

Flera av mammorna pratar mer positivt om feminina markörer på pojkar än vad de gjorde i relation till flickor. På frågan om de skulle köpt klänning till en son om han bad om det svarar de flesta ja, Agnes svarar till exempel snabbt: *“Aa gud ja! Det hade han absolut fått.”*. Utifrån flera av föräldrarnas tidigare uttalanden verkar det ses som begränsande med feminina markörer på flickor, men på pojkar ses det snarare som begränsande för dem att inte ha det, till exempel säger Agnes att:

Det finns givetvis jättemånga pojkar som såhär ‘Shit den här klänningen var ju asnajs’ och ‘Jag vill också ha en glittrig enhörning’. [...] och det är också mer på det hållet, vad pojkar inte får ha jämfört med vad flickor inte får ha. Det krymper möjligheterna mycket mer liksom. Att det just ska va så könsuppdelat och att barnen inte får nån chans att ha på sig vad dom vill och att hitta sig själva liksom.

För Anges blir könsuppdelningen tydligast för pojkar, vilket resulterar i minskade möjligheter. På liknande sätt kan föräldrarnas förklaringar kring varför döttrarna bar klänning jämföras med hur Britta har en förklarande ton varför tvååriga sonen Benjamin *inte* har klänning: *“ [min dotter] hade det på några kalas, typ när vi va på dop när hon va bebis. Men Benjamin har ju inte haft det för... Asså det har inte... Dels så är man lite hämmad känner jag.”* I citatet syns ett trevande, där Britta först förklarar varför sonen inte har klänning med att dottern inte heller hade det i den åldern, för att sedan landa i att hon känner sig hämmad.

Emilia säger till skillnad från de andra att hon inte hade köpt klänning till sin son Elias ifall han bad om det. Till en början hade hon istället sagt till honom att det bara är tjejer som har klänning, alternativt om de är i en klädbutik försökt avleda med andra plagg. Samtidigt tycker hon det är svårt att neka Elias något han verkligen vill ha: *“om det skulle komma en dag när han säger att han uttryckligen vill ha en klänning på sig så hade jag nog*

haft svårt att säga nej. Men min spontana tanke är att jag inte vill det.”. Anledningen till motståndet menar Emilia bero på att klänning är ett plagg för flickor vilket hon inte tycker går ihop med att uppfostra sina barn som pojkar. Hade Emilia ändå låtit Elias ha klänning och någon kommenterat att det är ett tjejplagg hade hon blivit irriterad:

[...] dom ska inte säga det till min son, för att om han är tjej eller kille spelar ingen roll om han har klänning på sig. Om du förstår vad jag menar, att klänningen identifierar inte vem han är som person. Jag tycker det är hemskt att man lägger över såna åsikter på barn. Och bara låta dom va i stället, som dom vill. [...]

Victoria: Du tänker att det inte är deras plats att definiera

Nej precis, det tycker jag inte. Och jag tycker inte man ska sätta tanken. Ja förvisso, jag hade väl. Det är ju som. Ja nu säger jag emot mig själv!

Här menar Emilia, i kontrast mot innan, att klänning inte identifierar barnets kön. I intervjun med Emilia, som till stor del kom att handla om just pojkar och klänning, finns ett förhandlande kring det feminina där uttalande rör sig fram och tillbaka. Det kan jämföras med hur flera föräldrarna med flickor resonerade kring klänning på sina döttrar.

5.2.2 Klänning och ålder

Förklaringar om ålder är något vi sett användas i relation till flickor och feminina markörer, men det är också något flera av mammorna tar upp i relation till pojkar och klänning. Hur man tänker kring klädsel då pojken är liten och inte uttrycker en egen vilja är något Charlotte tar upp. Hon har valt att klä dottern Cleo könsneutralt och säger att hon hade klätt en son på liknande sätt: *“jag hade kanske inte satt på honom en klänning heller. Jag skulle liksom inte göra den grejen.”* Charlotte säger också att hon tror det är mer av ett *“statement”* att ha klänning på pojke, särskilt i ung ålder när barnet inte kan välja det själv. Emilia och Frida resonerar i liknande termer, då de menar att mindre barn inte har den förståelsen som krävs. För Emilia handlar det om klänningens innebörd: *”jag tror i alla fall inte att man har kommit till den delen i livet att man kan avgöra nånting genom att välja en klänning eller inte. Asså det är bara ett klädesplagg.”* För Frida handlar det om att små barn inte kan förstå omgivningens negativa reaktioner på samma sätt som större barn kan, varför föräldrarna måste hjälpa till att skydda dem. Ålder tas alltså upp för att förklara varför man inte tycker en yngre pojke ska ha klänning. Pojken bör alltså själv tydligt kunna uttrycka att han vill ha klänning.

5.2.3 Klänning i olika situationer

Vilka platser och aktiviteter som klänning på pojkar känns mer odramatiskt framkommer i ett citat av Britta då hon berättar att sonen ibland klär ut sig i storasystemens kläder: *“det är ju jättegulligt när han tar på sig Bonnies t-shirtar, så blir dom ju som en klänning som han springer omkring i [skratt].”* I hemmet och leken verkar klänning mindre laddat. Här syns även hur ordet gullig blir något positivt, vilket kan ses i kontrast till hur föräldrarna såg på det i relation till flickor. Även Emilia, som annars ställts sig tveksam till klänning på sonen säger: *“Vill han klä ut sig till prinsessa och leker en lek, så är det helt okej. Han får klä ut sig till vem han vill då.”* Att det känns mer okej i utklädningslek kan kopplas till det Hellman (2010:197-198) observerade i sin studie av förskolan, att om pojkar kunde göra sig fina i lek medan det på samling kunde resultera i negativa konsekvenser som elaka ord. Flera av föräldrarna tar upp just de negativa konsekvenser en pojke i klänning kan möta, som mobbning. Det finns en rädsla för att pojken ska råka illa ut och i vissa fall kan den rädslan ta sig uttryck i att man blir tveksam inför klänning på pojken, Frida säger till exempel:

Egentligen så tycker jag inte att det stör mig om han vill ha en klänning, så får han gärna ha det. Faktiskt. Så länge han inte utsätts för nått i skolan eller så. Så länge det inte blir mobbning för då kanske man ändå får påverka.

Frida menar att föräldern bör påverka valet av kläder ifall barnet skulle fara illa på grund av det. Till skillnad från då flickor bryter mot genusnormer riskerar pojkar att marginaliseras om de gör detsamma på offentliga platser, såsom i skolan (Hellman, 2010:211). Att det är svårare för pojkar att klä sig i feminina kläder än för flickor att klä sig i maskulina kläder är något de flesta av föräldrarna kommer fram till. Agnes tror det är fler pojkar som bär klänning idag, men att det fortfarande är många som tycker det är konstigt eller fel. *“Många tror att man ska göra honom till en tjej. Och varför nu det vore dåligt, det är ju också nånting man kan diskutera.”* Denise är inne på samma spår då hon säger att det är svårare för en tjej att värderas lika högt i samhället som en kille, vilket syns i att då pojkar tar på sig klänning ger det mer reaktioner från omgivningen jämfört med om flickor tar på sig kläder kodade för pojkar. Här finns en koppling till hur det feminina värderas i samhället. Då flickor klär sig maskulint bryter de normerna “uppåt”, mot det som värderas högre - det manliga (Hellman, 2010:198). När pojkar klär sig feminint, som i klänning, bryter de normerna “nedåt” mot det som värderas lägre - det kvinnliga. Genom att ta upp samhällets normer kring pojkars klädsel får föräldrarna också en chans att positionera sig i relation till det.

5.3 Att styra eller inte styra barnens val

Genomgående i intervjuerna har ett tema som handlar om föräldrarnas styrning kunnat urskiljas. På frågan om hur mycket utrymme barnet ska ges att bestämma över kläder och accessoarer verkar alla föräldrar mena att det är en viktig del att barnet ska få välja själv. Anledningen är att barnen ska känna sig bekväma i det de har på sig. Mammorna tar dock upp att det bör vara inom vissa gränser, som att det ska vara praktiskt. Dock verkar det praktiska som vi sett inte innefatta det feminina kodade.

Några av mammorna säger också att barn bara kan välja mellan ett visst antal alternativ, varför man måste hjälpa till att begränsa alternativen. Intressant är då att fundera på vilka alternativ barnet erbjuds. Agnes berättar att barnen i klädaffärer ofta dras till det som är glittrigt och lila, och att de sällan är med och handlar av den anledningen:

Det är egentligen ganska sällan dom är med. Just för att dom kanske också ibland gillar sånt som jag själv kanske inte riktigt gillar. Så att jag tänker också lite utefter det. Sen vill jag gärna att dom ska få ha på sig plagg som dom själva vill ha på sig. Men om jag ändå köper plagg som jag tänker att 'Jo men det här borde dom ju ändå gilla hoppas jag'. Sen så får dom ändå välja själva utefter vad vi har hemma.

Agnes hanterar sitt ogillande av feminina markörer genom att låta barnen välja bland det hon köper hem. Hon betonar att barnen ska få ha på sig sådant de gillar, men här kan vi tänka oss att Agnes kanske väljer bort det ytterst feminina vid inköp. En annan gräns för barnets självbestämmande tas upp av Charlotte, som menar att valet bör göras av rätt anledning:

[...] det får gärna va av rätt anledning, som sagt. Asså i så fall ska det ju va för att man tycker att det är bekvämt eller att man själv kanske tycker att det är fint, inte för att samhället väljer eller personer i barnens omgivning väljer att uppmuntra det ena eller det andra liksom.

Citatet kan ses i ljuset av att flickors vilja att bära feminina markörer ses vara kopplat till en skadlig struktur. Barnet ska välja efter eget huvud, inte för att omgivningen uppmuntrar något.

Det är något som hör ihop med 'att våga vara sig själv', som är en fras de flesta av föräldrarna uttalar. Då jag frågar vad Britta önskar att barnen ska ta med sig som vuxna svarar hon: "Styrkan att våga vara sig själv, även om det betyder att det inte är precis som alla andra. Eller som andra tror eller tycker att man behöver vara.". Agnes svarar på liknande sätt: "att dom ska våga göra det dom vill. För att dom själva vill det. Oavsett vad det är för nånting." Det finns alltså en önskan att barnen ska göra det de själva vill, utan att vara begränsande av genusstrukturer. Det kan vara kopplat till då jag frågar om föräldrarna upplevt att barnen behandlats annorlunda på grund av kön, där flera svarar tvekande eller nej.

Detta trots de tidigare kopplingar som gjorts till förtryckande strukturer samt andra situationer som tagits upp som kan tyda på det. Ett utförligare resonemang om detta följer i nästa avsnitt.

6. Slutdiskussion

I uppsatsens sista avsnitt vill jag lyfta en vidare koppling till det feminina som underordnat men också hur föräldrarnas uttalanden kan kopplas till relationen mellan samhället, individen och den fria viljan. Genomgående i mammornas uttalanden om feminint kodade genusmarkörer fanns ett resonemang som kan ses som ett navigerande bland olika diskurser. Det handlar om att värna om barnets vilja, samhällets normer om genus, individualitets- och jämställdhetsdiskurser och hur mamman vill positionera sig i relation till det gällande genus och föräldraskap.

6.1 Barnets genusgörande

Även om fokus i denna uppsats ligger på föräldrarnas syn på barn och genus, är det också viktigt att lyfta barnets aktiva roll i genusgörandet, vilket flera teoretiker betonar. Barnets agens visade sig i intervjuerna till exempel då föräldrarna berättade om barnens favoritfärger, tryck och plagg eller vad de gärna ville ha om de var i en affär med kläder och accessoarer. Det blev också tydligt då det framkom att barnet och föräldern tyckte olika. Det handlar främst om då döttrarna gärna vill ha mycket av det feminint kodade, till det ytterst stereotypa. Samtidigt menar Ambjörnsson (2011:65) att det är barnens sätt att försöka navigera mellan förväntningarna på dem att vara just pojkar eller flickor med hjälp av de markörer de har tillgång till. Döttrarnas vilja kan alltså ses i ljuset av att de, liksom vuxna, också uppfattar normer om genus och lär sig följa dem (Thorne, 1993:4; Davis i Dolk, 2013:114). De lär sig att genom kroppen och främst kläder och frisyr, markera vilket kön de tillhör (Davis, 2003:29). Att vuxna ställer sig oroad till barns stereotypa genusuttryck, men själva uttrycker sitt genus normativt visar på att det ställs olika krav på vuxna och barn i relation till genus och jämställdhet (Dolk:114).

6.2 Att bestämma själv

Mammorna betonar att barnen ska få bestämma sina egna genusmarkörer, men sätter också upp vissa gränser för det, där flera av dem verkade kopplade till den skeptiska synen på

feminina markörer på flickor. Vikten som läggs på barnets val kan tänkas vara påverkad av den individualiserade valfrihetsdiskursen, där den egna viljan är central ingrediens (Dolk, 2013:111-112). Intressant är att den viljan ofta är i linje med normen. I diskursen döljs nämligen strukturer som påverkar vem som kan välja vad (ibid; Ambjörnsson, 2011:124). Det verkar dock inte vara något föräldrarna bortser helt ifrån, då det samtidigt finns en vilja att hantera frågor om genus. Här hamnar barnets frihet i motsättning mot föräldrarnas styrning, eftersom frihet ofta ses som frihet från styrning (Dolk, 2013:111). Något som togs upp av föräldrarna i relation till barnets självbestämmande var att låta barnen välja mellan ett begränsat antal alternativ föräldern valt ut. Det kan ses som en mellanväg som kan liknas vid valstunden på förskolor. På samma vis är det en indirekt styrningen med fokus på barnets val (Dolk, 2013:88), som kan ses som en mix av en valfrihetsdiskurs och en diskurs om motstyrning av stereotypa genusnormer (ibid:108). Ytterligare något som togs upp var att barnet skulle göra sina val av rätt anledning. Att flickan vill ha det som är feminint ses dock inte som den egna viljan, eftersom det ses som en del av en skadlig struktur. Att välja efter eget tycke ses nämligen som ett tecken på självständighet medan att välja enligt normen ses som motsatsen (Dolk, 2013:97).

6.3 Det femininas underordning

Flera teoretiker har tagit upp underordningen av det kvinnliga, vilket kan ses i relation till mammornas kluvna inställning till det feminint kodade på flickor. Det är något Ambjörnsson (2011:35-36) är inne på då hon menar att undvikandet av rosa med en feministiskt grund ändå resulterade i att det återigen är flickor/kvinnor som ska förändras, där det manliga förblir norm. Föräldrarna i min uppsats blev alltså tvungna att förhandla kring det feminina eftersom det oavsett hur medvetna de ville vara så blev det problematiskt hur de än gjorde; undviker de det feminint kodade på flickorna skriver de ofrivilligt under på det manliga som norm, undviker de inte feminint kodade reproduceras förlegade föreställningar om flickor. Vidare kan också föräldrarna, som alla var kvinnor, och deras problematisering av flickor ses som en del av den jämställdhet som främst verkar engagera kvinnor och där det även är de som i slutändan ska förändras (Ambjörnsson, 2011:39). Jämställdhetsdiskursen kan också ses i relation till kopplingen till kroppen, som menas vara ett av få ställen där det ses som legitimt att uttrycka könsskillnad (ibid:218). Kroppen är särskilt central för kvinnor eftersom deras identitet är tätt knuten till den där flickor tidigt lär sig fokusera på utseende, vilket flera föräldrar pekade på.

6.4 Ålder och normbrytande

Barnets ålder är något vi sett flera av mammorna hänvisa till, inte minst för att motivera olika tankar om kläder. Ett viktigt exempel är betoningen på att pojken ska vara gammal nog att själv kunna välja klänning. Eftersom strukturerande ordningar osynliggörs i valfrihetsdiskursen är frågan dock vilka val barnet kommer se som möjliga (Dolk, 2013:112). Jag vill här återigen koppla till föreställningen om den fria viljan. Att föräldern klär pojkbabisen normbrytande kan nämligen tolkas som en kränkning av den viljan. Det kan jämföras med hur föräldrarnas flickbabisar ofta kläddes i kläder som fick dem att misstas för pojkar. Flickan behöver alltså inte kunna uttrycka en vilja om att kläs maskulint, vilket kopplas tillbaka till det maskulina som norm. Istället kan tänkas att mycket feminina kläder på flickbabisen bli motsvarigheten. Varierande vikt vid samhället respektive individen gavs även åt äldre barns val, då flickor som väljer att ha feminint sågs som en del av en struktur medan pojkar som ville ha klänning sågs som ett resultat av den egna viljan. Förhandlandet om det feminina på pojkar kan också handla om en motsättning mellan viljan att stå emot normer men samtidigt känna oro för omgivningens eventuella sanktioner. Oron var något flera föräldrar tog upp, där elaka ord kunde bli skäl för att inte låta pojken ha klänning eftersom små barn inte menas vara starka nog att ta det. Det kan kopplas till rädslan för att barnet ska bli olyckligt då barnet inte väljer den väg som anses göra en lycklig, alltså den normativa (Ahmed, 2017:65-66). Att ålder verkade vara något viktigt kan också ha påverkat föräldrarnas utgångspunkter i intervjuerna då deras barn var i olika åldrar.

6.4 Strukturell smärtlindring

Att fokusera på barnets val, samt hur mammorna ställde sig tvekande inför frågan om deras barn behandlats annorlunda på grund av kön menar jag kan vara exempel på kulturell smärtlindring. Det innebär att man bortser från strukturer eftersom det är smärtsamt att inse att man är påverkad av förtryckande sådana (Feldman, 1994 i Lundgren, 2000:166-167). Att som förälder tänka på att barnet kommer växa upp i en värld där kön har stor betydelse för hur man kommer behandlas kan vara jobbigt. För att det ska kännas lättare kan man därför istället se till individuella förklaringar. Det ska dock betonas att föräldrarna vid många andra tillfällen tog upp mönster av ojämlikheter samt visade på en medvetenhet kring hur andra personer i barnets omgivning påverkade hen. Men kanske blev frågan om barnet behandlats annorlunda på grund av kön en mer direkt koppling till strukturers påverkan på barnet än då man kunde prata mer generellt om de problem man upplevde.

6.5 Att våga vara sig själv

Mammorna uttryckte en önskan om att barnen ska vara sig själva, vilket kan jämföras med hur Ambjörnsson såg att samma fras genomsyrade gymnasietjejernas tal om identitet, något som handlade om att framstå som fri och autentisk (2008:266). På så vis kan föräldrarnas uttalande ses som en uppmuntran till idealet om den fria individen. Jag tolkar också deras uttalanden som en önskan att barnen ska slippa begränsas av genusstrukturer, att de ska vara starka nog att gå emot dem och göra det de själva vill. Det visar på en stark tilltro till den tänkta inre viljan, vilket även kunde urskiljas i många andra uttalanden. Det kan liknas vid naiv individualism, att man inte ser individen och samhället som sammankopplade (Cooley, 1981:28). Butler (i Dolk, 2013:98) menar dock att alla våra val är socialt påverkade och inte kan särskiljas från det. Önskan att barnet ska vara sig själv kan också ses som ett alternativ till den kulturella smärtlindringen, att istället för att bortse från strukturer hoppas på att barnet i framtiden ska kunna övervinna dem.

6.6 Kritisk diskussion och sammanfattning

Kopplingar till de teoretiska utgångspunkterna och till tidigare studier har gjorts genomgående i uppsatsen. Ambjörnsson studie om småbarnsföräldrar har varit en viktig del, dit flera paralleller kunnat dras. Dock vill jag avslutningsvis visa på några skillnader, där min uppsats kan bidra med ny kunskap. En viktig poäng hos Ambjörnsson var att föräldrarnas avståndstagande från rosa med hänvisning till smak var ett klasspositionerande. Även om det i mina intervjuer fanns uttalanden om personligt tycke tolkar jag det mer som ett ogillande över vad de feminina markörerna symboliserade. Ambjörnsson menar också att föräldrarna i hennes studie såg rosa i relation till pojkar som en omöjlig kombination. I min uppsats har jag dock visat på att feminina markörer och pojkar var något föräldrarna tänkt mycket kring. En sista viktig skillnad är att Ambjörnsson i sin studie såg färgen rosa som en nyckelsymbol, som något centralt i föräldrarnas resonering. I mina intervjuer framkom dock sällan rosa som något laddat. Jag vill istället mena att plagget *klänning* är det nya rosa. I mammornas uttalanden var nämligen klänningen något som ofta togs upp och som diskussionerna kretsade kring, både i relation till pojkar och flickor. Genom plagget kunde föräldrarna förhandla kring, markera samt ta avstånd från frågor som handlade om genus och jämställdhet, varför klänning kan ses som nyckelsymbolen.

Sammanfattningsvis har jag i uppsatsen kunnat besvara mina frågeställningar om föräldrars syn på feminint kodade genusmarkörer på flickor respektive pojkar, samt utifrån

det gjort kopplingar till genushierarkier och relationen mellan individen, samhället och den fria viljan. Jag har visat på genusmarkörernas betydelse i relation till barn och genus, då de är tätt kopplade till kroppen och utseendet samt är en viktig del i omgivningens köns kategoriserande av barnet. Mammornas syn på feminint kodade genusmarkörer har analyserats utifrån gemensamma mönster men också olikheter, både mellan föräldrarnas uttalanden men också i relation till pojkar respektive flickor. Mammornas förhandlingar om det feminina har kunnat ses som ett navigerande bland olika diskurser, där skepsisen mot det feminina kopplats till kvinnlig underordning och det manliga som norm. Föräldrarnas uttalanden har också tagits upp i relation till den egna viljan, där en stark tilltro på individen har kunnat urskiljas. Föräldrarnas syn på feminina markörer har alltså kunnat placeras in i en större helhet.

7. Litteraturlista

- Ahmed, S. (2017). *Att leva feministiskt*. Hägersten: Tankekraft förlag.
- Alasuutari, P. (1995). *Researching culture: qualitative method and cultural studies*. London: Sage.
- Ambjörnsson, F. (2004). *I en klass för sig: genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Diss. Stockholm: Univ., 2004. Stockholm.
- Ambjörnsson, F. (2011). *Rosa: den farliga färgen*. Stockholm: Ordfront.
- Boe, J. L. & Woods, R. J. (2017). Parents' Influence on Infants' Gender-Typed Toy Preferences. *Sex Roles, Vol. 79* (5-6), 358-373. doi: 10.1007/s11199-017-0858-4
- Connell, R. & Pearse, R. (2015). *Om genus*. (3. uppl.) Göteborg: Daidalos.
- Cooley, C.H. (1981). *Samhället och individen*. Göteborg: Korpen.
- Dalen, M. (2015). *Intervju som metod*. (2. uppl.) Malmö: Gleerups utbildning.
- Davies, B. (2003). *Hur flickor och pojkar gör kön*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Dolk, K. (2013). *Bångstyriga barn: makt, normer och delaktighet i förskolan*. Diss. Stockholm: Univ., 2013. Stockholm.
- Engström, L. (2015) *Att lära föräldraskap - En kvalitativ studie av hur förstagångsföräldrar förhåller sig till yttre påverkan* (Kandidatuppsats, Lunds universitet). Hämtad från <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=5469789&fileOid=5469845>
- Golden, J.C. & Jacoby, J. W. (2017). Playing Princess: Preschool Girls' Interpretations of Gender Stereotypes in Disney Princess Media. *Sex Roles, Vol. 79* (5-6), 299-313. doi: 10.1007/s11199-017-0773-8
- Hansson, M. & Wallberg, F. (2015) *Färg och kläder som könsmarkör - En jämförande studie om hur pojkar och flickor väljer att markera kön inom sitt bildskapande* (Kandidatuppsats, Uppsala universitet). Hämtad från <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:821924/FULLTEXT01.pdf>
- Hellman, A. (2010). *Kan Batman vara rosa? [Elektronisk resurs] förhandlingar om pojkighet och normalitet på en förskola*. Diss. Göteborg: Univ., 2010. Göteborg.

- Hirdman, Y. (1988). Genussystemet: reflexioner kring kvinnors sociala underordning. *Kvinnovetenskaplig tidskrift, Vol.3*, 49-63.
- Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (1990). *Forskningsetiska principer i humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>
- Huopalainen, A. & Satama, S. (2019). 'Writing' aesth-ethics on the child's body: Developing maternal subjectivities through clothing our children. *Gender, Work & Organization, Vol. 27* (1), 98-116. doi: 10.1111/gwao.12404
- Hämeenniemi, M. (2010) *Att sätta könsnormer i gungning - Om föräldrars fostran utifrån jämställdhetsideal* (Magisteruppsats, Mälardalens högskola) Hämtad från <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:302864/FULLTEXT01.pdf>
- Karlstam, P. (2010) *Föräldrar, barn och genus - Föräldrars tankar och funderingar kring genusfrågor vid lån av barnböcker* (Masteruppsats, Uppsala universitet) Hämtad från <http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:321519/FULLTEXT01.pdf>
- Lilja, M. (2015). *Det bästa för mitt barn [Elektronisk resurs]: nyblivna mödrar i den delade staden*. Diss. Örebro: Unvi., 2015. Örebro.
- Lundgren, A.S. (2000). *Tre år i g: perspektiv på kropp och kön i skolan*. Diss. Umeå: Univ., Eslöv.
- Magnusson, E. & Marecek, J. (2010). *Genus och kultur i psykologi: teorier och tillämpningar*. (1. uppl.) Stockholm: Natur & Kultur.
- Paechter, C. (2007). *Being boys, being girls: learning masculinities and feminities*. Maidenhead: Open University Press.
- Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Rylander, J. & Andersson, A. L. (2017) *Föräldrars uppfattningar om sexualitet och genus i utövandet av sitt föräldraskap och i uppfostran av sina barn - en kvantitativ studie* (Kandidatuppsats, Lunds universitet). Hämtad från <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=8933033&fileOid=8933049>
- Shakin, M., Shakin, D., Sternglanz, S.H. (1985) Infant Clothing: Sex Labeling for Strangers. *Sex roles, Vol.12* (9-10), 955-964. doi:10.1007/BF00288097

Thorne, B. (1993). *Gender play: girls and boys in school*. Buckingham: Open University Press.

8. Bilagor

8.1 Operationalisering av begreppet genusmarkörer

Kläder (olika typer)

Överdelar – långärmad tröja, T-shirt, linne

Underdelar – byxor, jeans, kjol

Både och – klänning, body, overall

Underkläder – trosor, kalsonger, strumpor

Accessoarer (olika typer)

Skor – sneakers, ballerina, klack skor, stövlar, kängor

Smycken – örhängen, halsband, armband, klocka

Väskor – ryggsäck, axelremsväska

Huvudbonader – keps, hatt, mössa

Smink – läppglans, ögonskugga, nagellack

Övrigt – sjal, paraply, napp, solglasögon

Frisyr

Klippning – långt, kort, lugg

Styling – fläta, tofs, knut

Håraccessoarer – tofsar, diadem, spännen

Hur kläder och accessoarer kan beskrivas:

Mönster – randigt, prickigt, hjärtan, blommigt

Färg – rosa, ljusblått, mörkblått grönt, gult, lila, svart

Tryck – monster, enhörning, bil, hund, tiger

Detaljer – rosett, glitter, spets, paljetter, volanger

Material – tyll, jeans, stretch

Passform – tajt, löst, rymligt

8.2 Informationstext till intervjupersoner

8.2.1 Text 1

Skickades till två öppna förskolor. Förmedlas sedan genom mina kontakter till potentiella intervjupersoner.

Hej! Jag heter Victoria Davidsson och håller just nu på med min kandidatuppsats i sociologi och letar därför efter intervjupersoner. I min uppsats vill jag undersöka föräldrars tankar om barn och genus - alltså tankar om pojkar, flickor, maskulinitet och femininitet. Jag söker därför dig som är förälder och har minst ett barn i åldern 1-6 år. Intervjun kommer ta ca en

timme och kommer göras via videosamtal. Det skulle betyda mycket om du vill ställa upp!
Mejla mig på [mejladress] för mer information.

8.2.2 Text 2

Text från mig till intresserade informanter med mer detaljerad information.

Hej! Mitt namn är Victoria Davidsson. Jag går sista terminen på kandidatprogrammet i beteendevetenskap på Lunds Universitet och skriver nu min kandidatuppsats på Sociologiska institutionen.

Uppsatsens syfte är att undersöka föräldrars tankar om barn och genus - alltså tankar om pojkar, flickor, maskulinitet och femininitet. Fokus kommer ligga på sådant som hur man tänker kring kläder, val av färger med mera. Syftet är också att undersöka hur dessa tankar om barn och genus upplevs och kan tolkas i relation till individen samt ett större samhällsperspektiv.

Materialet kommer samlas in genom 5-10 intervjuer som sedan kommer transkriberas och analyseras. Det insamlade materialet kommer inte användas till något annat syfte än till uppsatsen.

Om du väljer att medverka kommer du få svara på ett antal intervjufrågor utifrån teman som avser belysa uppsatsens syfte. Intervjun kommer genomföras via videosamtal och kommer ta cirka en timme. Intervjun kommer spelas in efter att samtycke givits.

Endast jag kommer ha tillgång till ljudinspelning och mejlkontakt, som sedan kommer raderas efter att uppsatsen publicerats. Allt material kommer att anonymiseras i uppsatsen så att du som person inte kommer kunna identifieras.

Deltagandet är helt frivilligt och du kan när som helst avbryta din medverkan, inte bara under intervjun utan hela vägen fram till att uppsatsen publiceras.

Uppsatsen kommer att publiceras på <http://lup.lub.lu.se/search/>. Vill du veta mer om hur du får tillgång till uppsatsen kan du kontakta mig.

Om du väljer att medverka kommer du inte bara hjälpa mig att genomföra min uppsats, utan också bidra med ny och viktig kunskap inom forskningsområdet.

Hoppas du kan tänka dig att bli intervjuad! Skriv gärna om du har några andra frågor.

8.2.3 Text 3

Skickades då intervjupersonen svarat att den kan ställa upp.

Hej!

Innan intervjun tänkte jag också be dig svara på några frågor. Som tidigare nämnt kommer all information anonymiseras i uppsatsen så att du och ditt/dina barn inte kommer kunna identifieras.

Vad är ditt tilltalsnamn?

Vad definierar du dig som (kvinna/man/annat/vill ej ange)?

Vilket är ditt pronomen (han/hon/hen)?

Hur gammal är du?

Vad är din bostadsort?

Vad är din sysselsättning?

- Om föräldraledig eller arbetssökande, vilken var din sysselsättning innan det?

Har du studerat efter grundskolan?

- Om ja, vad och hur länge?

Skriv ditt barns namn, kön, pronomen, ålder och om barnet går på förskola:

8.3 Intervjuguide

Innan inspelning

- Intervjun kommer användas till min kandidatuppsats
- Syftet är att undersöka föräldrars tankar om barn och genus med fokus på kläder och accessoarer
- Du har rätt att avbryta din medverkan när du vill
- Du och ditt/dina barn kommer anonymiseras i uppsatsen
- Okej att spela in? Ljudinspelningen raderas när uppsatsen är klar.
- Frågor?

Starta inspelningen

Inledning

Hur skulle du beskriva *ditt barn* för mig som inte känner *hen*?

Vardag

Tänkt tillbaka på den senaste månaden, och beskriv de kläder *ditt barn* haft på sig mest.

- Vilka typ av plagg/färger/mönster/tryck/detaljer/material

Beskriv de accessoarer *ditt barn* använt mest. Med accessoarer menar jag t.ex. skor, väskor, smycken, keps/mössa.

Har *ditt barn* något favorit-plagg? Favorit-färg? Favorit-tryck?

Vilken stil tycker du om på barnkläder? Vad tycker du inte om?

- Finns det några kläder eller accessoarer som du inte skulle ta på ditt barn?

Uppstår det konflikter med *ditt barn* om vad *hen* ska ha på sig?

Vad har *ditt barn* för frisyr?

Hur brukar *ditt barns* hår fixas?

Om du tänker tillbaka på när *ditt barn* var bebis. Hur brukade du klä *ditt barn*? Färger?
Tror du omgivningen kunde se vilket kön *ditt barn* tillhörde utifrån kläder och accessoarerna?

Fest

Tänk dig att du och *ditt barn* är bortbjudna på kalas där alla kommer vara finklädda.

Vad vill du *ditt barn* ska ha på sig?

Vad vill *ditt barn* ha på sig?

Vad har *barnet* för accessoarer?

Inköp

Vem står för huvudinköpen av kläder och accessoarer till *ditt barn*?

Vad var det senaste plagget som införskaffades till *ditt barn*? Senaste accessoaren?

Vilka butiker brukar det handlas i till *ditt barn*?

Vad tycker du är viktigt vid inköp av kläder och accessoarer till *ditt barn*?

Vad brukar *ditt barn* vilja köpa om ni är i en butik med kläder och accessoarer?

- Brukar det överensstämma med vad du tycker att ni ska köpa?

Har andra i *ditt barns* närhet samma åsikter som dig när det kommer till *ditt barns* kläder och accessoarer?

Gåvor

Vilken var den senaste gåvan i form av kläder eller accessoarer *ditt barn* fick av någon annan?

Brukar de gåvor *ditt barn* får vara i stil med vad du själv hade valt?

Normer

Många butiker har en könsuppdelning av barnkläder, vad tycker du om det?

Om föräldern inte har en flicka - Om du haft en flicka, hur hade du klätt henne då?

Om föräldern inte har en pojke - Om du haft en pojke, hur hade du klätt honom då?

Vad tänker du om klänning på en pojke?

Tror du att *din pojke* han hade fått en klänning om han bad om det?

Hur tror du omgivning hade reagerat om *din pojke* haft klänning?

Var tror du gränsen går för vad pojkar respektive flickor anses kunna ha på sig?

Tror du det finns en skillnad i att klä en pojke feminint och att klä en flicka maskulint?

Vad förknippar du med färgen rosa? Med färgen blå?

Vad känner du om mycket feminina kläder och accessoarer på ett barn?

Vad känner du om mycket maskulina kläder och accessoarer på ett barn?

Hur mycket utrymme tycker du att barnet själv ska ges att bestämma över kläder och accessoarer?

Påverkan

Då kommer vi in på den avslutande delen. Där har jag några frågor som inte är direkt kopplade till kläder och accessoarer.

Om du tänker på andra barn i *ditt barn* omgivning, ser du några skillnader mellan pojkar och flickor då?

Upplever du att det finns några normer, alltså oskrivna regler, om hur pojkar och flickor ska vara?

- Tror du de normerna du nämnde om *pojkar/flickor* påverkar *ditt barn*?

Har du någon gång upplevt att *ditt barn* behandlats annorlunda på grund av kön?

Vad önskar du att *ditt barn* som *flicka/pojke* ska ta med sig som vuxen?

Hur vill du förmedla det till *ditt barn*?

Avslutning

Är det något annat du vill ta upp eller lägga till?

Har du några andra frågor?